

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Lidská důstojnost v sociálních službách

Mnozí zaměstnanci v zařízeních sociálních služeb se již nejednou setkali s tím, že jim bylo v průběhu kontroly poskytování sociálních služeb sděleno, že používají některé nevhodné výrazy, které snižují lidskou důstojnost. Snad nejčastějším takovým výrazem je „krmení“. Je ovšem vždy použití tohoto výrazu pro určitou činnost opravdu v rozporu s lidskou důstojností? Nebo jde o situaci, kdy je někdo tak říkajíc papežštější než papež, jak se v českém prostředí často stává. Na to se pokusím nalézt odpověď v tomto příspěvku.

Činnost sociálních služeb je upravena zákonem č. [108/2006](#) Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“), který ve svém § 2 stanoví, mimo jiné, že: „Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.“ Lidská práva a svobody jsou uvedena v Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a dále rozvinuty v dalších tzv. běžných zákonech.

Listina je založena na přirozeném pojetí lidských práv, mezi které je řazena i lidská důstojnost. Lidskou důstojnost nelze přesně popsat, nebo uvést její jednotnou definici, ale i tak lidská důstojnost představuje nepřekročitelný standard zacházení s člověkem jako s lidskou bytostí.[\[1\]](#)

Z uvedeného je zřejmé, že při poskytování sociálních služeb musí být vždy zachovávána lidská důstojnost osob, kterým jsou sociální služby poskytovány (dále jen „klienti“). Pokud by při poskytování sociálních služeb nebyla zachovávána lidská důstojnost klientů, jednalo by se o porušení základního lidského práva.

Potíž ovšem není v zákonném požadavku na dodržování lidských práv, základních svobod a lidské důstojnosti. Potíž nastává tehdy, když se má v určité situaci posoudit, zda byla lidská důstojnost osob, kterým je poskytována sociální služba, zachována nebo ne.

Na internetu jsou zveřejněné některé protokoly z provedených kontrol způsobu poskytování sociálních služeb provedených zaměstnanci Ministerstva práce a sociálních věcí. Zde je uvedeno, že slovo *krmit* je ve vztahu k dospělým klientům nevhodné, že je to nedůstojné.[\[2\]](#) V dalším případě bylo toto slovo údajně způsobilé přispět k negativnímu hodnocení klientů.[\[3\]](#) V jiném případě byla zdůvodněna nevhodnost tím, že jde o slovo, které může vyvolat dojem péče o malé děti.[\[4\]](#) Uvedené příklady svědčí o tom, že v pohledu zaměstnanců Ministerstva práce a sociálních věcí jde o slovo nevhodné, které je v rozporu s lidskou důstojností.

Kontroly způsobu poskytování sociálních služeb provádí i zaměstnanci kanceláře Veřejného ochránce práv. Veřejný ochránce práv na svých internetových stránkách zveřejňuje souhrnné zprávy z provedených návštěv a jiné dokumenty popisující zjištění z provedených návštěv. Veřejný ochránce práv má, nebo v minulosti měl, zřejmě odlišný pohled na využívání slova *krmit*, neboť jej zcela běžně používá. Na webu Veřejného ochránce práv tak můžete nalézt text, v němž se hovoří o krmení klientů v neregistrovaném zařízení[\[5\]](#), jinde je popsán způsob krmení imobilních klientů[\[6\]](#)[\[7\]](#). Lze usuzovat, že Veřejný ochránce práv tedy nepovažuje slovo *krmit* za ohrožení lidské důstojnosti.

Z výše uvedeného je tedy patrný rozdíl mezi pohledem na slovo *krmit* na straně Ministerstva práce a sociálních věcí a Veřejného ochránce práv. Kde se ale nachází pravda? Je používání zmíněného

slova opravdu v rozporu s lidskou důstojností?

V českých právních předpisech je slovo *krmit* například použito ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví, kde je v § 37 odst. 1 uvedeno, že ošetřovatel: „pomáhá při podávání léčebné výživy pacientům, pomáhá při jídle ležícím nebo nepohyblivým pacientům, popřípadě je krmí“.[8]

V uvedeném textu vyhlášky je rozlišeno mezi pomocí při jídle a přímým krmením. Pomoci při jídle je na místě u osob, které jsou ještě v určité míře schopny se stravovat a potřebují pouze pomoc, například s přípravou pokrmů, nebo nakrájením větších kusů na kousky menší, které pak již samostatně snědí. Osoby, které toho však už nejsou schopny a vyžadují vyšší míru pomoci, a to tu nejvyšší, je třeba přímo nakrmit.

Jako poslední pomůcku při řešení použijeme pomůcku nám nejbližší, a to jazyk český. Při zadání hesla *krmit* ve vyhledávací Internetové jazykové příručce Ústavu pro jazyk český můžeme zjistit, že je možné krmit jak dítě, tak i nemocného, nebo že jde o podávání stravy či dávání pokrmu někomu bezmocnému nebo potřebnému.[9]

Na základě uvedeného lze učinit závěr, že používání slova *krmit* není v rozporu s lidskou důstojností. Jeho užití ovšem není v rozporu s lidskou důstojností pouze tehdy, když je užito pro popis odpovídajícího děje. Proto nelze mluvit o tom, že budeme krmit člověka, který je schopný najíst se sám. Budeme však moci zcela klidně prohlásit, že jdeme nakrmit člověka, který je odkázán zcela na pomoc svého okolí.

Je nutné připustit fakt, že v dnešní době už většina lidí češtinu neovládá způsobem, jakým by měla, a tak krmíme už jen malé děti nebo kupujeme krmivo pro psa. Ale slovo *krmit* má stejný základ jako slovo *pokrm*. Nelze některé slovo označovat za špatné jen proto, že je málo používané, nebo nám neznámé.

Pokud je možné mluvit o krmení u dětí, ale ne u dospělých (v situaci, kdy dítě ani dospělý není schopen najíst se sám, bez pomoci), znamená to, že děti mají menší důstojnost než dospělí...? Je nutné u obou skupin osob nestranně posoudit jejich schopnost samostatně se stravovat. Kojenec toho není schopen stejně tak, jako toho není schopen dospělý člověk, který je zcela nemožný. Rozdíl je pouze v tom, že u dítěte se s postupem času jeho schopnosti přijímat samostatně stravu zvyšuje, kdežto u člověka vysokého věku se zhoršujícím se zdravotním stavem tato schopnost, bohužel, klesá, někdy člověk tuto schopnost zcela pozbuje.

Dodržování nebo porušování lidských práv, mezi které patří i právo na lidskou důstojnost, je nutno posoudit vždy v konkrétním případě, tedy podle všech okolností vztahující se k danému případu. Je nutno mít na paměti, že obsah lidských práv a určení toho co je nebo není přípustné, se mění v průběhu času s tím, jak se mění pohled na určitou věc ve společnosti. To se nazývá objektivně-teleologickým výkladem[10], tj. výklad zohledňující okolnosti a podmínky současnosti. Je tedy porušením práva na lidskou důstojnost použití slova *krmit*? Mají pravdu ti, kteří tvrdí, že je to v rozporu s lidskou důstojností, ale neuvádějí důvod podporující jejich tvrzení? Troufám si říci, že ne. S ohledem na výše uvedené, se způsobem využití slova i v českém právním předpise a jeho všeobecně rozšířeným užíváním vůbec, není použití slova *krmit* v případě, kdy je strava/pokrm přímo podávána jedním člověkem do úst druhému člověku, v rozporu s lidskou důstojností.

Bc. Lukáš Polách

e-mail: Polach.L@email.cz

[1] Bartoň, M. a kolektiv: Základní práva. Praha: Leges, 2016, s. 221.

[2] K dispozici >>> [zde](#) str. 18

[3] K dispozici >>> [zde](#) str. 22

[4] K dispozici >>> [zde](#) str. 23

[5] K dispozici >>> [zde](#) str. 11

[6] K dispozici >>> [zde](#) str. 8

[7] K dispozici >>> [zde](#)

[8] Vyhláška č. [55/2011](#) Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

[9] K dispozici >>> [zde](#).

[10] Hussein, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 41.

Stanovisko redakce: domníváme se, že použití výrazu krmení je ve vztahu k lidským jedincům nevhodné, použití je vhodné ve vztahu ke zvířatům a na této skutečnosti dle našeho názoru nic nemění, že je tato formulace případně některými autoritami užívána, případně že je obsažena v některém obecně závazném právním předpisu.

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)